Felles høringssvar fra de tillitsvalgte og organiserte i Parat og NTL ved Indre og Østre Finnmark tingrett, rettssted Vadsø

Høringssvar til Justisdepartementets forslag om endringer i domstolstruktur

Ref. 22/371-EGBA

Det vises til departementets forslag om endring i domstolstrukturen, som ble sendt ut på høring den 26.01.2022. Dette svaret inngis samlet og i full enighet mellom de tillitsvalgte og ansatte organisert i Parat og NTL ved rettssted Vadsø.

Tidligere Øst-Finnmark tingrett med rettssted Vadsø og Indre Finnmark tingrett med rettssted Tana bru ble besluttet sammenslått under domstolsreformen, og begynte som en felles tingrett i april 2021.

Beslutningen om sammenslåing av Øst-Finnmark tingrett og Indre Finnmark tingrett kom som en overraskelse på begge rettssteder. Dette var en strukturendring som ikke var utredet, og som heller ikke var et forslag i de forarbeidene som var gjort i forkant av beslutningen. Ingen av rettsstedene hadde noe ønske om denne sammenslåingen.

Tillitsvalgte og organiserte i Parat og NTL ved rettssted Vadsø ønsker en reversering tilbake til strukturen slik den var før sammenslåingen.

Rettssted Vadsø er det klart største rettsstedet i forhold til rettssted Tana. Vi har flest ansatte, betraktelig flere saker av alle slag og klart den største arbeidsbelastningen.

Samisk dimensjon

Indre Finnmark tingrett ble i sin tid opprettet for særskilt å skulle ivareta og utvikle den samiske dimensjonen innen rettspleien i domstolene. Det er ingen av de ansatte på rettssted Vadsø som snakker samisk. På rettssted Tana er samisk det daglige språk, også skriftlig. De ansatte i Tana er tvunget til å bruke mer norsk som følge av sammenslåingen. Dette fratar dem mulighet for å bruke eget språk i sitt daglige arbeide. Dette er også påpekt av saksbehandlergruppa i Tana.

Vi opplever også store kulturforskjeller mellom det norske og samiske, som gjør at den samiske dimensjonen ikke blir godt nok ivaretatt.

Med dagens sammenslåing vil den samiske dimensjonen bli vannet ut. Dette har vi også fått tilbakemeldinger på fra eksterne aktører. Sammenslåing mellom samisk domstol med særskilt ansvar for samiske saker og en domstol som ikke har samiske kommuner i sin rettskrets burde aldri vært foretatt og er etter vår erfaring helt feil. Indre Finnmark tingrett bør fortsatt være for seg selv, som det opprinnelig var tiltenkt med opprettelsen av domstolen i 2004.

Det er viktig at domstolene i Finnmark har et godt tilbud til den samiske befolkningen og at man kan samarbeide om det. Dagens struktur bør reverseres slik at den særlige samiske kompetansen kan ligge i Indre-Finnmark tingrett. Vernetingsreglene bør endres slik at domstolen kan behandle flere samiske saker.

Ledelse

Domstolene er avhengige av engasjerte og dyktige ledere for å kunne løse sitt samfunnsoppdrag på en effektiv og god måte, i samsvar med Stortingets og brukernes forventninger. Det er satt klare mål for saksbehandlingstider for ulike sakstyper, noe som krever aktiv saksstyring. Etter sammenslåingen har fjernledelse blitt innført – i den grad det er noen ledelse. I Domstoladministrasjonens (DA) sin høringsuttalelse fremgår det at utfordringene knyttet til ikke å ha en fysisk leder til stede på rettsstedet har blitt avhjulpet gjennom betydelig økning av bevilgningene til teknologi. Det fremgår at ledelsen i domstolene er styrket, lederutviklingen er intensivert og lederne i domstolene kan bruke mer tid på å lede.

Fagforeningenes erfaring etter ett års sammenslåing/virketid er at fjernledelse er nettopp hva det er – fjernledelse. Domstolleders ambisjoner var å være fysisk til stede ved rettssted Vadsø 1 – 2 dager i uka. Dette har ikke vært tilfelle. Når domstolleder har valgt å tilbringe mesteparten av tiden ved kontorsted i Tana hvor han er kjent, burde han satt av adskillig mer tid til å bli kjent med personale og rutiner ved rettssted Vadsø. Et så stort rettssted som Vadsø med mange saker har behov for en stedlig leder. Selv om domstolleder prøver å være hos oss jevnlig, mener vi at rettssted Vadsø i praksis har mistet en tilstedeværende domstolleder som skal være den ledende juristen og samlende faktoren i domstolen.

For oss synes det som at prioritet for leder i stor grad er arbeidet med den samiske dimensjon. Dette går ut over Vadsø som rettssted ved manglende ledelse/oppmøte av leder. Vi har en klar følelse av at Vadsø som rettssted blir nedprioritert i denne sammenheng.

Det har inntil nylig ikke blitt etablert faggrupper, felles rutiner, felles møter mv. Der saksbehandlerne tidligere har vært inkludert og vært en ressurs i samspill med dommerne, er saksbehandlerne nå ikke lengre involvert i fellesmøter. Vi har behov for og ønsker en stedlig leder som er fast stasjonert med oss og kan delta i vår daglige drift.

Personalsituasjonen og kompetanseutvikling

Begge rettsstedene har fått tilført flere faste dommerstillinger og en felles administrasjonssjef. Dette er positivt. På saksbehandlersiden har det ikke blitt tilført noen flere stillingshjemler Dette er negativt. Når en nå har fått flere dommerstillinger og det ikke er tilført ressurser på saksbehandlersiden, har arbeidsbelastningen økt for saksbehandlerne i Vadsø. Ved tidligere Øst-Finnmark tingrett, Vadsø, har det over tid manglet ca 1 stilling på saksbehandlersiden i flere år. Etter sammenslåingen har fellesoppgaver som for eksempel fysisk og elektronisk postmottak tilfalt rettssted Vadsø uten at det er tilført stillingshjemler. Felles postmottak for brevpost gir merarbeid for rettssted Vadsø da post må skannes og videresendes. Det samme gjelder sortering av e-post som skal til rettssted Tana.

Videre fremgår det av DA sin høringsuttalelse at de nye dommerne som er ansatt i tingretten nå i senere tid, har oppvekst/bakgrunn fra Finnmark, hvilket gir kontinuitet på dommersiden. At det gir kontinuitet kan ikke vi i Vadsø si stemmer overens med virkeligheten. Alle de sist ansatte dommerne har begynt omtrent samtidig, og de mangler opplæring fra andre dommere. Til DA sin bemerkning om de siste dommerrekrutteringene til rettskretsen, vil fagforeningene

bemerke at to av dommerne som det henvises til er å betrakte som pendlere da de ikke har fast bostedsadresse i Finnmark. DA sin vurdering av at dette er kontinuitetsbærende stilles derfor i tvil av oss.

Dommerfullmektiger skal følges opp og ha god veiledning for å sikre den faglige kvaliteten i dommerarbeidet. Dette er domstolleders ansvar.

Når det gjelder kompetanseutvikling så er læring på arbeidsplassen ansett som det aller viktigste elementet i kompetanseutvikling også for dommere. Gjennom diskusjoner med kollegaer opparbeider dommere seg både praktisk og teoretisk kompetanse. Ved fravær av stedlig leder erfarer vi at opplæring av nye dommerfullmektiger ikke har vært tilfredsstillende etter sammenslåingen. Fravær av stedlig leder svekker fagmiljøet.

Samhandling med ansatte på rettssted Tana

Siden den nye strukturen ble innført i april 2021, har det til inntil nylig ikke vært noen fysiske møter mellom de to rettsstedene. Fysiske møter krever at domstolen må stenge for å få gjennomført dette. Saksbehandlerne har i 2022 hatt ukentlige digitale møter sammen av ca 1 times varighet ledet av nyansatt administrasjonssjef. Dommerne har fast digitalt møte hver mandag morgen. Denne møteformen og fravær av fysiske treffpunkter har ikke bidratt til å gi oss en «vi-følelse».

Ved fravær hos saksbehandlerne i Tana har ansatte i Vadsø hjulpet med saksbehandling mellom rettsstedene, dette er også det eneste samarbeidet som har funnet sted. På grunn av at vi sitter på to ulike steder med store kulturelle ulikheter og språk føles det vanskelig å etablere et felles og godt miljø. Med dagens ordning føler vi også at fagmiljøet og arbeidsmiljøet har blitt betraktelig dårligere. Det faglige arbeidet er på ingen måter styrket.

Rekruttering

Tatt i betraktning den korte tiden ny organisasjon har vært i kraft, er det oppsiktsvekkende å lese hvilke sterke konklusjoner DA i sin høring skriver om blant annet rekruttering. Det oppleves ikke som at søkertilfanget er større, tvert imot så oppleves det at stillinger lyses ut med annengangs utlysning på grunn av lav interesse. Som eksempel vises det til at dommerfullmektigstilling i Tana lyses ut for andre gang, og saksbehandlerstilling i Tana har kun fått inn en søknad.

Fra Parat og NTL stilles det spørsmål om det vil virke begrensende i rekrutteringssammenheng at kravet til samisk språk også skal gjelde for rettsstedet Vadsø. Dette er bekreftet ved samtaler med dommere og dommerfullmektiger. Fagforeningene mener dette er bekymringsfullt da rettssted Vadsø alltid har hatt mange godt kvalifiserte søkere både på dommerfullmektigstillinger og merkantile stillinger.

Det viser seg å være utfordrende å rekruttere personell etter sammenslåingen. Årsaken til dette mener vi er kravet til samisk språk til begge rettssteder, som begrenser søkermassen. Dette mener fagforeningene Parat og NTL legger begrensninger på søkermassen på rettssted Vadsø hvor vi ikke har noen samiske tilhørende kjernekommuner.

Tilbakemeldinger fra dommerfullmektiger er at de føler seg utelukket fra å søke i den sammenslåtte domstolen, da kravet om samisk språk og samisk kompetanse kommer før de formelle kvalifikasjoner som kreves i de øvrige domstoler i Norge. Alle ønsker å få de best kvalifiserte søkerne.

Vi er kjent med at domstollederne som er omfattet av reformen har deltatt i en spørreundersøkelse igangsatt av DA i februar 2022. Hensikten med denne var å kartlegge effekten av reformen. Fagforeningene stiller seg undrende til at ikke noen fra de øvrige ansatte i domstolene har fått delta i undersøkelsen. Fagforeningene har en annen oppfatning enn domstollederne på effekten av reformen, og hvordan den har fungert i praksis.

Særskilt kommentar til eventuell overføring av kommuner mellom rettskretsene

Fagforeningene Parat og NTL på rettsstedet Vadsø ser at DA drøfter eventuelle overføringer av kommuner mellom ulike rettskretser. Tingrettene er avhengig av en viss saksmengde. DA bemerker i sin høring at endringen av rettskrets for Porsanger kommune skjedde uten at berørte aktører ble informert på forhånd, og at dette var uheldig. Vi støtter forslaget om at Porsanger bør føres tilbake til gamle Indre Finnmark tingrett. Dette er en kommune i det samiskspråklige området og bør derfor ligge under den domstolen.

Tidligere Øst-Finnmark tingrett er som den eneste domstolen i landet instans for behandling av klager på bidragssaker behandlet av NAV Innkreving (NAVI). NAVI er lokalisert i Sør-Varanger og behandler innkrevingssaker for hele landet.

Det er opparbeidet en unik kompetanse ved rettssted Vadsø. Etter sammenslåingen av Indre Finnmark Tingrett og Øst Finnmark tingrett behandles disse sakene fortsatt ved rettssted Vadsø. Dersom Sør-Varanger kommune skal innlemmes som en del av fremtidig Indre Finnmark tingrett ved reversering - slik DA gir uttrykk for i sin høring, vil denne unike kompetansen forsvinne. Kompetansen vil da måtte bygges opp på nytt. Denne sakstypen er krevende og har stort volum. Erfaringsmessig går det lang tid å bygge kompetanse på saksfeltet.

DA skriver at en bør fravike prinsippet om tilbakeføring av kommuner, ved å overføre Sør-Varanger kommune til Indre Finnmark tingrett. Det skrives at Sør-Varanger kommune har en samisk befolkning og at reiseavstanden til Tana ikke er noe særlig lengre enn til Vadsø med bil.

Det stemmer at det er en del samisk befolkning i Sør-Varanger, på lik linje med andre kommuner i landet. I de tilfeller noen ønsker å snakke samisk i retten, vil det være uproblematisk å skaffe tolk for tolking til rettens medlemmer, på samme måte som det gjøres for alle andre språk.

Sør-Varanger kommune bør ligge under gamle Øst-Finnmark tingrett.

Infrastrukturen gjør det lettere for aktører å nå rettsstedet Vadsø, som har både flyplass og hurtigruteanløp. Videre er det god hotellkapasitet i Vadsø, i motsetning til Tana. Mange av de faste aktørene har tilhold i Vadsø. Eneste fengsel i Finnmark er lokalisert i Vadsø. Dette gjør at framstillinger blir effektive og tidsbesparende for de involverte.

Vedr utnyttelse av ressursene

Utnyttelse av ressursene mellom domstolene kan etter en reversering fortsatt løses ved samarbeid mellom domstolene, slik det har vært gjort før sammenslåingen. Saksbehandlingssystemet i dag gjør at dette vil være mulig.

Oppsummering

Tillitsvalgte og organiserte i Parat og NTL ved Indre og Østre Finnmark tingrett, Vadsø ønsker en reversering tilbake til tidligere Øst-Finnmark tingrett. Vi ønsker å være en egen selvstendig tingrett med de tidligere kommunene som tilhørte tingretten. Vi vil ha en stedlig domstolleder og ingen felles ledelse.

Vadsø, 25. april 2022

Tillitsvalgte og organiserte i Parat og NTL ved Indre og Østre Finnmark tingrett

Tone Iversen
Mette Busk
Svanhild Meirud
Marianne Mannsverk